

Stjimpor och lidukupper i Mora 2004.

År 1974 övertog jag tillverkningen av stjimpor och lidukupper efter skomakaren Alfred Matsson i Björkvassla som innehade Mora Skomakeri. Jag har blivit ombedd att berätta något om denna tillverkning.

Alfred tyckte att jag gärna kunde prova och tillverka stjimpor till de manliga sockendräkterna i Mora och Orsa. Det var inte så många som behövde stjimpor just då men jag gjorde en del seldon och ryggsäckar i skinn och kunde gott tänka mig att utöka sortimentet av skinnprodukter. Jag började sy upp en del stjimpor, några få till en början men i slutet av 1970-talet blev det rätt många,

Folkdanslag vid dansuppvisning på Sivarsbacken i Våmhus. Karlarna bär morastjimpor.

Foto: A Ekström.

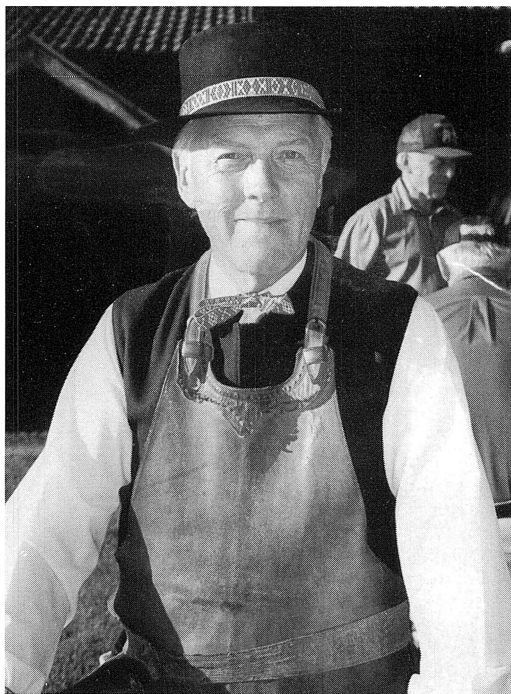
*Stjimpan kan bäras vid alla högtider. Moraynglingen Erik Frost bär sockendräkt med stjimpa på studentexamen.
Foto: Lars Dahlström, Insjön*

mest före midsommar då det var mest aktivitet. Alla som sydde upp nya sockendrakter ville gärna ha stjimpor klara till midsommar.

Jag hade kontakt med Tärnsjö Ånggarveri som kunde leverera bra skinn. Det skulle vara naturellt nötskinn. Senare använde jag även en del tonat skinn men jag gick inte från Alfreds mönster och detta använder jag än i dag. Detta är det enda mönster som jag sett till moradräkten.

Till orsadräkten fanns det flera olika mönster. Vid ett tillfälle fick jag se en gammal stjimpa från Hansjö som jag tyckte såg bra ut. Det verkade vara ett ganska ålderdomligt utförande och jag fastnade för det. Sedan dess har jag tillverkat orsastjimporna efter denna mönster. Det visade sig att det fanns flera mönster i olika byar i Orsa. Numera är Hansjömodellen allmänt använd, trots att det tidigare fanns olika utförande ute i byarna.

Det finns en del skillnader på stjimpor från Våmhus och Sollerön och även Mora. Dessa variationer har jag inte systematiserat men det mönster som jag utvecklat till moradräkten är nu allmänt sedan de trettio år som jag gjort stjimpor.

*Stjimpans utformning
varie-rade i olika socknar
och även olika tillverkare.
Hembygdsföreningens ord-
förande visar en äldre typ
av Solleröstjimpa, tillverkad
omkring förra sekelskiftet.*

De äldre sollerömodellerna kan ha en svängd flik nedåt och det utstansade mönstret har ett underlag av rött kläde eller tunt skinn. Det mesta arbetet med en stjimpa är just mönstret på bröstpartiet som skall stansas ut. Det är lätt att misslyckas och kräver tålmod och gott handlag.

Tidigare var det mest kullor som använde de vackra sockendräkterna. Vid ett tillfälle hittade jag en gammal lidukuppa i Indor och på denna fanns det en äldre mönstertyp som var mycket vacker. Jag kopierade detta mönster och har sedan använt det vid väsktillverkningen. Nu är det en hel del lidukupper som följer kulorna till dans och festligheter kring många av Siljansbygdens vackra trakter.

Trots att jag är infödd hälsing men sedan många år våmhusbo, har det varit mycket roligt att arbeta med dräktdetaljer och vara delaktig i den dräktkultur som varat i flera hundra år. Som tillverkare av stjimpor och lidukupper hoppas att traditionerna med sockendräkter lever vidare i många år.

Birger Forsman